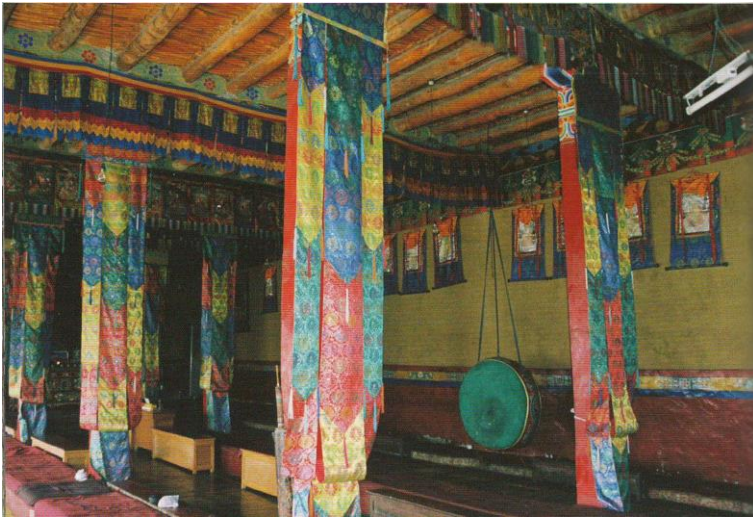

TIBET

Oficiální název zní Tibetská autonomní oblast v čele s orgány dosazenými Čínou, tibetský název pro zemi zní Bö-jul neboli „země kmene Bö“

Tibet o rozloze 1 228 000 km² se rozkládá ve východní Asii a je autonomní součástí Číny. Čítá více než 3 miliony obyvatel, jejichž úředním jazykem je čínština. Dále hovoří tibetštinou, která má své mnohé jazyky? (dialekty?). Hlavní město je Lhasa a měna jüan.

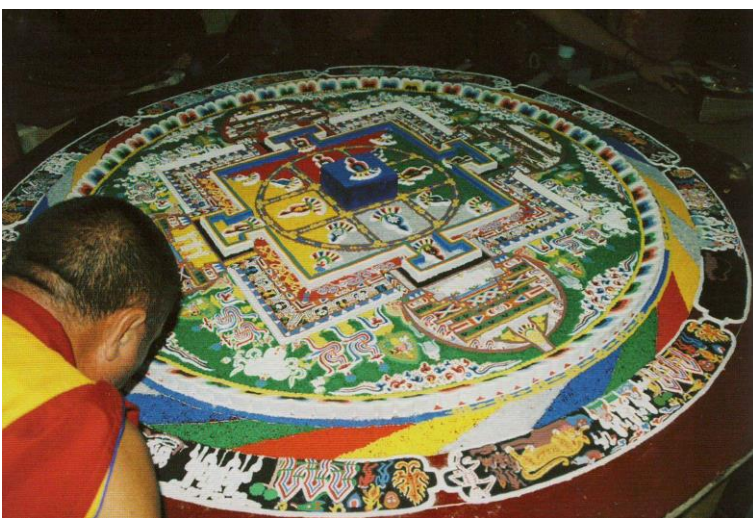
Hlavním náboženstvím je tibetský buddhismus.

Muzeum posvátných praporečků v Diskitu.

Tibet byl osídlen již v době paleolitu a neolitu. Žily zde četné soupeřící kmeny, které byly na přelomu 6./7. stol. sjednoceny kmenem Bö. Za krále Songsän došlo k politickému sjednocení a byl vytvořen silný centralizovaný stát. V 8. stol. za vlády Thisonga Decäna byl za státní náboženství vyhlášen tibetský buddhismus. V letech 836-842 však

dochází k perzekucím buddhismu a po smrti panovníka se říše rozpadá na několik knížectví. Doba prosperity nastává až v 11. a 12. stol. Země byla pod mongolským vlivem až do 18. stol., kdy kontrolu nad Tibetem získali mandžušští vládci dynastie Čching. Z neshody a soupeření vyšla vítězně sekta Gelugpa, nazývaná též Žluté čepice. Její vůdce se stal dalajlámou, duchovní i světskou hlavou Tibetu.

Malování mandaly.

Za 5. dalajlamy byl Tibet opět sjednocen, po jeho smrti roku 1682 byla moc Tibetu opět oslabena a vláda se dostala do rukou Mongolů a Číňanů. V roce 1792 byla podepsána dohoda o začlenění Tibetu do Čínské říše. Dalajlama se dělil o moc s čínskými místodržícími a Tibet se stal čínským vazalem. V 19. stol. stoupá zájem Britů a Ruska na území Tibetu. V roce 1912,

kdy byla založena Čínská republika, se začaly projevovat separatistické snahy, které byly podporovány Velkou Británií. 13. dalajlama se vrátil roku 1913 z exilu a vyhlásil nezávislost Tibetu na Číně. Po porážce Kuomintangu komunistickými silami v roce 1949 byla snaha o odtržení zmařena ozbrojeným vpádem čínských vojsk roku 1950 do Tibetu.

INVAZE KOMUNISTICKÉ ČÍNY

V říjnu 1949 oznámila čínská rozhlasová stanice Peking, že Čínská osvobozená armáda zahájí do Tibetu pochod, aby jej osvobodila od cizích imperialistů. Tibetská vláda reagovala prohlášením, že vztahy mezi Tibetem a Čínou byly vždy vztahem „lamy a jeho patrona“, že Tibet nikdy nebyl součástí Číny a že osvobozovat Tibet od imperialistů není nutné, protože tam žádní nejsou.

Čína si kladla za požadavky:

- 1/ Čína bude spravovat záležitosti týkající se tibetské národní obrany;
- 2/ Tibet musí být uznán za součást Číny.

Během jednání tibetských velvyslanců hájících samostatnost Tibetu vtrhla čínská vojska do východního Tibetu. K útoku došlo dvacátého třetího dne sedmého měsíce roku Železa a Tygra (7. října 1950). Norbu, bratr dalajlamy, byl čínskou vládou podněcován, aby za velkou odměnu přemluvil dalajlamu a tibetskou vládu, aby přistoupili na jejich podmínky. Norbu však znal komunistickou brutalitu, odjel do Lhasy a tam dalajlamu varoval. Dalajlama byl nucen odejít do Indie a odtamtud do Ameriky.

Číňané měli v úmyslu osvobodit tři miliony Tibeťanů od imperialistického jha a upevnit tak národní obranu na západní hranici Číny.

Manifest tibetských vůdců uvádí:

„Pro nás Tibeťany je fráze „osvobození Tibetu“ ve svých morálních a duchovních důsledcích totální fraškou. Země svobodného lidu byla napadena a okupována pod záminkou osvobození. Osvobození od koho a od čeho? Naše země si do čínské invaze v roce 1950 žila šťastně, měla úspěšnou vládu a spokojený lid.“

Tibet žádal o pomoc okolní svět:

„Ozbrojená invaze do Tibetu s cílem jeho začlenění do komunistické Číny cestou vyložené fyzické síly je jasným případem agrese. Dokud budou Tibeťané násilím nuceni stát se proti své vůli a bez svého souhlasu součástí Číny, bude nynější invaze do Tibetu tím nejhrubším příkladem znásilnění slabého silnějším. Obracíme se proto Vaším prostřednictvím na všechny národy světa, aby zakročily v náš prospěch a čínskou agresi zastavily.“

Tibeťané se však dočkali trpkého zklamání ze strany Velké Británie a Spojených národů. Ze strany Indie se ozývaly hlasy na pomoc a podporu. Indický místopředseda vlády a ministr vnitra Sardár Vallabhdhái Patél ve svém prohlášení řekl:

„Je neospravedlnitelné pozvednout meč proti tradičně mírumilovnému tibetskému lidu. Žádná jiná země na světě není tak mírumilovná jako Tibet. Čínská vláda nedala na radu Indie, aby vyřešila otázku mírovým způsobem. Vyslala své armády do Tibetu a tento svůj krok vysvětluje tím, že povídá cosi o cizích zájmech, spřádajících v Tibetu intriky proti Číně. Tyto obavy jsou však nepodložené.“

Do Číny byla vyslána Tibetská delegace, která se stala obětí čínského nátlaku a posloužila Číně jako nástroj při sestavování tzv. „**Dohody o opatřeních k mírovému osvobození Tibetu**“, nazývaná též **Sedmnáctibodovou**. Tibetské delegaci nebylo

povoleno odvolávat se k dalajlamovi či tibetské vládě, bylo pohrdáno obecně platnými pravidly mezinárodního práva, a Číňané dokonce padělali duplikáty tibetských pečeti a donutili delegaci, aby jimi dokumenty zapečetila.

S příchodem vojsk začal útlak tibetského lidu. Došlo ke zhroucení tibetského hospodářství. Snižovaly se zásoby potravin a prudce stoupla jejich cena. Obyvatelé se ocitli na pokraji hladomoru.

Byla sepsána petice a tibetský ministr Lukhangwa prokázal velkou odvahu svou otevřenou a břitkou kritikou čínské vlády. Čína odpověděla otevřeným nátlakem na dalajlamu tím, že buď Lukhangwu odvolá sám, nebo to udělá čínské vojsko za něj. Oba ministerští spolupředsedové byli nuceni odstoupit.

Tisíce klášterů a chrámů po celém Tibetu byly zničeny během tzv. kulturní revoluce.

VZPOURA TIBETSKÉHO LIDU

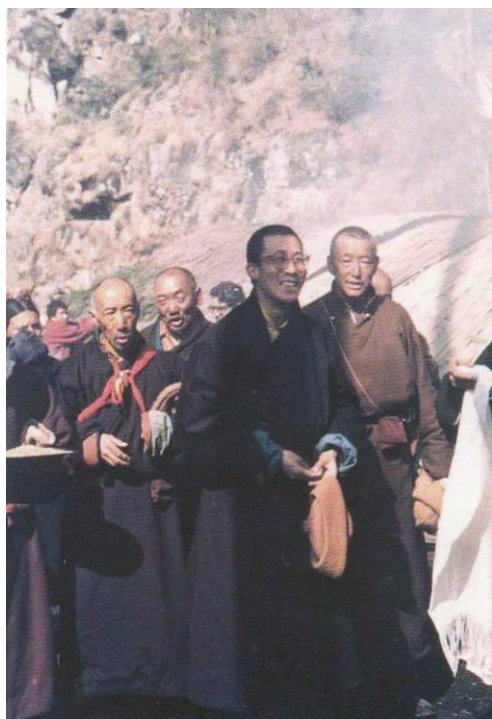
Tibeťané se uchýlovali do hor jako partyzánské bojovníky. Číňané ostřelovali z děl kláštery a města. Rozšířené byly případy genocidy. Odpor vzrůstal, pomalu se tvořily

Dalajlama na koni během svého vyčerpávajícího útěku ze Lhasy do Indie v roce 1959.

menší revoluční skupiny. Vystoupil **Výbor tibetské sociální péče se sídlem v Indii** a vyzval národy celého světa,

aby zakročily a vrátily této zemi mír. Aby Čína vnesla svár mezi tibetské bojovníky, přestrojovali se čínští vojáci za tibetské Khampy a přepadali místní obyvatelstvo. Lidé si toho byli naštěstí dobře vědomi. V únoru 1959 byl dalajlama pozván Číňany na divadelní představení, ale bez svého doprovodu. Zvedla se velká vlna odporu a obav, že by byl dalajlama unesen. Na 30 000 Tibeťanů ze Lhasy obstoupilo Norbulingku ve snaze chránit dalajlamu. Ve Lhasě mezitím několik úředníků tibetské vlády svolalo schůzi, na níž proneslo nesouhlas s čínskou autoritou. Po schůzi následovala masová demonstrace proti komunistickému režimu. Ve Lhasě panoval divoký zmatek, povstání vznikala i v dalších oblastech. V noci 17. března 1959 dalajlama v přestrojení

spolu se svou družinou uprchl směrem k Indii. V Indii požádali o politický azyl, jež jim byl udělen. Lhasa a ostatní města byla Číňany bombardována, přes 12 000 lidí bylo zabito a mnoho dalších zajato.

Dalajlama a jeho doprovod přijíždějí do Indie. Dalajlamův útěk byl jednou z největších mediálních událostí roku 1959.

SOUČASNOST

Tibetská emigrace v čele s dalajlamou spolu s domácí opozicí usiluje o kulturní, národní a politickou emancipaci Tibetu. V březnu 1989 propukly další masové demonstrace. V roce 1989 byl dalajlama oceněn Nobelovou cenou míru za nenásilnou formu usilování o navrácení nezávislosti Tibetu. V zemi probíhá neustálý náboženský a politický tlak a potlačování lidských práv.

Prameny:

Allan, J., Butterworth, J., Langleyová, M.: *Víry a vyznání*. 1. vyd., Bratislava: Slovart, 1993. 199 s., ISBN 80-7145-011-1

Kulháňková, Jitka. *Mizející Ladak: útržky z malého Tibetu*. Praha: Práh, 2011. ISBN 978-80-7252-334-4

Laird, Thomas. *Příběh Tibetu: rozpravy s dalajlamou*. Praha: Pavel Dobrovský – Beta, 2009. ISBN 978-80-7306-385-6

Liščák, Vladimír, Fojtík, Pavel: *Státy a území světa*. 2. přepr. a rozš. vyd. Praha: Libri, 1998. 1095 s. ISBN 80-89983-53-2

Žagabpa, C. W. D: *Dějiny Tibetu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. 428 s. ISBN 80-7106-410-06